

Datum
2019-04-04
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
HVO-2019-685

Förslag till yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss från Utbildningsdepartementet om Att förstå och bli förstörd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk (SOU 2018:83) STK-2019-315

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Hälsa-, vård- och omsorgsförvaltningens ställer sig i stort positiv till de förslag i utredningen som avser en ökad kvalitet och professionalisering av tolktjänster, men ser risker att kostnaderna för tolktjänster kommer att öka och att det kan komma att råda brist på auktoriserade tolkar framöver, särskilt inom mindre frekventa språk.

Yttrande

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden anser att tolktjänster inom nämndens verksamhet ska hålla god kvalitet för att se till att rättssäkerheten för den enskilde upprätthålls. Nämnden ställer sig därför i stort positiv till de förslag som syftar till att öka språkkunskap, kvalitet och professionalitet hos de tolkar som finns tillgängliga. Få av förslagen i utredningen är direkt riktade mot kommuner, men några kommer troligen att påverka tillgång och kostnader även för kommunerna. Nedan följer hälsa-, vård- och omsorgsnämndens synpunkter på de av utredningens förslag som rör eller kan komma att röra nämndens ansvarsområden.

Förslag om utbildning (6.8)

En förlängd och fördjupad utbildning vid flera lärosäten bör bidra till en ökad kvalitet i de tolktjänster som på sikt kommer att finnas tillgängliga. Nämnden anser därför att förslaget om fler utbildningsplatser och resurser för utökad tolkutbildning är positivt. Nämnden vill, likt utredningen, också särskilt konstatera att de mindre frekventa språken behöver ges en ökad betydelse för att kunna säkerställa att även kvaliteten och kompetensen ökar för tolkar med kunskaper i mindre frekventa språk.

Förslag om tillsyn (8.7)

Förslag om att även tolkförmedlingar ska stå under tillsyn välkomnas av hälsa-, vård- och omsorgsnämnden. Tillsyn bör vara en del i kvalitetssäkringen av tolktjänsternas förmedling och för att säkerställa ett effektivt resursutnyttjande av de medel som läggs på tolktjänster.

Förslag om barntolkning (9.5)

Barn utgör inte hälsa-, vård- och omsorgsnämndens målgrupp och det är sällan barn som utgör nära anhörig till nämndens målgrupper. Trots detta ställer sig nämnden, med utgångspunkt i barnets rättigheter, bakom förslaget om förbud mot barntolkning.

Förslag om beställarkompetens (9.5.1)

Nämnden anser att förslaget om uppdrag till Kammarkollegiet att ta fram utbildnings- och informationsmaterial riktat till tolkanvändare är bra. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden är en nämnd med många medarbetare, därför kan ett stort antal komma att bli tolkanvändare i olika sammanhang, dessa kan behöva information och utbildning om tolkning som verktyg för en rättssäker kommunikation.

Förslag om uppdrag gällande terminologi (11.4)

Tolkars kunskap om verksamhetsspecifik terminologi är en grundförutsättning för en effektiv och rättssäker tolkning. Det är inte helt tydligt i utredningens förslag om uppdraget till Språkrådet endast avser statliga myndigheters basterminologi. Nämnden anser att uppdraget även bör omfatta terminologi inom de kommunala verksamheterna.

Sammanfattande synpunkter kring tillgång och kostnader

Trots att utredningen konstaterar att kommuner och landsting står för två tredjedelar av det offentliga kostnader för tolktjänster finns få förslag som gäller just dessa delar av det offentliga, möjligen är detta begränsat med anledning av det kommunala självstyret. En följd av detta blir dock att det förs få resonemang kring kommuner och landstings tillgång till kvalificerade tolkar och eventuellt ökade kostnader.

Förslaget till tolklag anger endast krav för statliga myndigheter, men kommer antagligen att på sikt påverka den allmänna tillgången på tolkar. Om inte kommunerna har en med staten enhetlig taxa för tolktjänster kan möjligen en form av konkurrenssituation uppstå vid brist på auktoriserade tolkar. När tolkutbildningen blir längre och krav på auktorisation för att kunna arbeta på uppdrag av statliga myndigheter införs söker sig möjligen de ”övriga” tolkarna bort från tolkyrket eftersom de blir mindre och mindre attraktiva på arbetsmarknaden. Detta kan i sig under en period bidra till tolkbrist. En ökad professionalisering av tolkyrket kan förhoppningsvis dock få fler att söka sig till utbildningarna.

Kammarkollegiet föreslås inte få något uppdrag att auktorisera fler tolkar. Detta kan naturligtvis bero på att auktorisation bygger på att tolkar själva ansöker och att det därmed är svårt att ge kollegiet ett särskilt uppdrag. Vid 2019 års ansökan om auktorisering anger dock Kammarkollegiet att prioriteringar mellan språken kommer att göras. Fortsatta prioriteringar likt denna kan innebära en risk för brist på auktoriserade tolkar, särskilt i mindre frekventa språk. Att ha tillgång till auktoriserade och utbildade tolkar även inom mindre frekventa språk är särskilt viktigt i en stad som Malmö med många olika språk och där alla medborgares rättssäkerhet ska kunna upprätthållas.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden ser framför sig ökade kostnader för tolktjänster, dels på grund av demografiska faktorer men också med anledning av att kommunerna troligen i högre grad kommer att följa statens kravställande och i högre utsträckning använda sig av auktoriserade och utbildade tolkar. Med bakgrund i användandet av tolkar enligt stickprov

från hösten 2018 där endast 12 % av tolkarna var auktoriserade och 38 % grundutbildade kommer därmed nämndens kostnader för tolktjänster att öka. Detta antagande har även utredningen: ”För beställande myndigheter och andra offentliga organ kommer kostnaderna att öka om huvudsakligen kvalificerade tolkar ska anlitas. Timpriserna för såväl tolkar som är uppdragstagare som anställda tolkar blir högre än för utbildade tolkar” (s. 627).

Nämnden är tveksam till att de effektiviseringar genom tidsvinster, mer korrekt tolkning, ökad andel distanstolkning och tekniska effektiviseringar i beställningsförfarandet som utredningen menar kan kompensera för kostnadsökningarna kommer att göra det fullt ut.

Ordförande

.....
Anders Rubin
.....

Förvaltningsdirektör

.....
Gisela Gréen
.....